

Klímavédelem – vannak jó hírek is!

Net zéró

A 2021. novemberi glasgow-i klímaegyezmény óta a globális klímavédelem fő célja a *net zéró*. Több, mint 100 ország elkötelezte magát, hogy a század közepére (Kína 2060-ra) eléri azt az állapotot, hogy a kibocsátott üvegházhatású gázokat (elsősorban a széndioxidot) közömbösíti. (Azaz csak annyit bocsát ki, amennyit közömbösíteni képes.) Ennek fő módja a CO₂ természetes eltávolítása (faültetéssel, zöld területek növelésével), de szóba jöhetnek a kibocsátott gázok légkörből való eltávolításának módjai is különféle technológiákkal.

Ez a vállalás rendkívüli feladatokat ró az adott országokra – a világ vezető folyóiratai (The Economist, Der Spiegel) szinte megvalósíthatatlannak tartják. (Lásd a 15. számunkat)

A klímaváltozástól szenvedő országok megsegítése

Korábban, 2009-ben Koppenhágában a gazdag országok elhatározták, hogy évente 100 md dollárral segítik a szegény országokat a klímavédelemben: mind a klímaváltozás által okozott károk megelőzésében, mind pedig az utólagos kártalanításban. (Ez a vállalás azonban még egyik évben sem teljesült – az eddigi legmagasabb összeg 83 md volt.)

(Hvg 2022. nov. 24.)

Ez a **kompenzáció** volt a fő témája a novemberben, az egyiptomi Sharm el-Sheikhben megrendezett COP27-nek, az ENSZ éves klímavédelmi konferenciájának.

Amerika és Kína együtt a kibocsátott ühg-k közel 40 százalékáért felelős. Ugyanakkor az időjárási rendellenességek és katasztrófák döntően a szegény országokat sújtják. Az idei áradások Pakisztánnak pl. több, mint 30 md dollár összegű kárt okoztak, miközben az ország a globális széndioxid-kibocsátás alig fél százalékáért felelős.¹ Afrika 5 százalékért. A fejlett országokra így kettős nyomás nehezedik: finanszírozni kellene a megújuló energiákra történő átmenetet és kompenzálni a fejlődőknek okozott klímakárokat.

¹ Hazán részesedése 2 százalék.

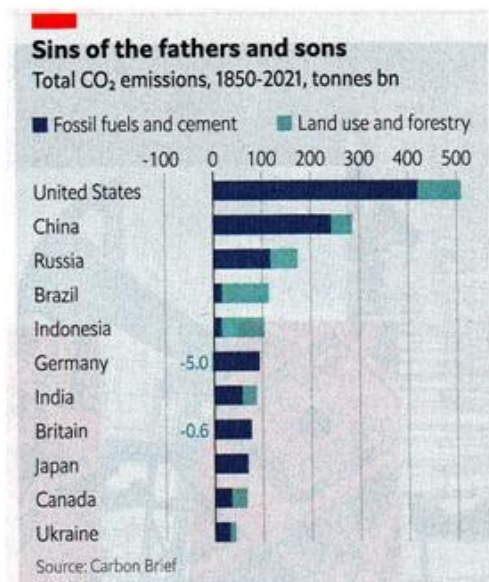
Pontosabban: a klímaváltozás által leginkább sújtott, arra érzékeny országokat. Ugyanis a fejlődő ország meghatározás ez esetben nem alkalmas, hiszen a legnagyobb széndioxid-kibocsátóvá előlépett Kína ma már nem fejlődő ország.

Felvetődött egy érdekes javaslat: Az IMF-et és a Világbankot – mely szervezeteket a fejlődő országok hitelezésének, finanszírozásának a céljából hoztak létre –, át kellene alakítani olyan szervezetté, amely a fejlődők által elszenvedett klímakárok helyreállítását célozza. És a nemzetközi bankvilágban érlelődik az elhatározás, hogy a nemzetközi fejlesztési bankoknak kevésbé kell figyelembe venniük az ország-kockázatokat, ha a hitel klímavédelmi beruházásokat szolgál. Ez a gyakorlat akár 1.000 md dollár nagyságrendű fejlesztéseket is lehetővé tesz.

Történelmi felelősség

Azoknak az országoknak a történelmi felelőségéről szoktak beszélni, melyek a legtöbb széndioxidot bocsátották ki az ipari forradalom óta. Ebben kétségtelenül Amerika jár az élen. De a kérdés bonyolultabb, mert (1) az antropogén eredetű klímaváltozásról csak 3-4 évtizede beszélünk. Hogyan lehet emiatt felelőssé tenni országokat és korábbi generációkat, ha akkor még nem lehetett tudni, milyen következményei lesznek majd az iparosításnak.

(The Economist November 26th 2022)

(2) Amint a digaramból láthatjuk, Brazília és Indonézia is a legelső között szerepelnek. Ezt a helyezést ők természetesen nem gazdasági fejlettségüknek, az iparosítás magas fokának köszönhetik, hanem a „földhasználatban” történt változásnak: hatalmas őserdeik pusztítása csökkenti az ökoszisztémák széndioxid-megkötő képességét, tehát indirekt módon hozzájárulnak a széndioxid légköri feldúsulásához.

Amerikai-kínai együttműködés

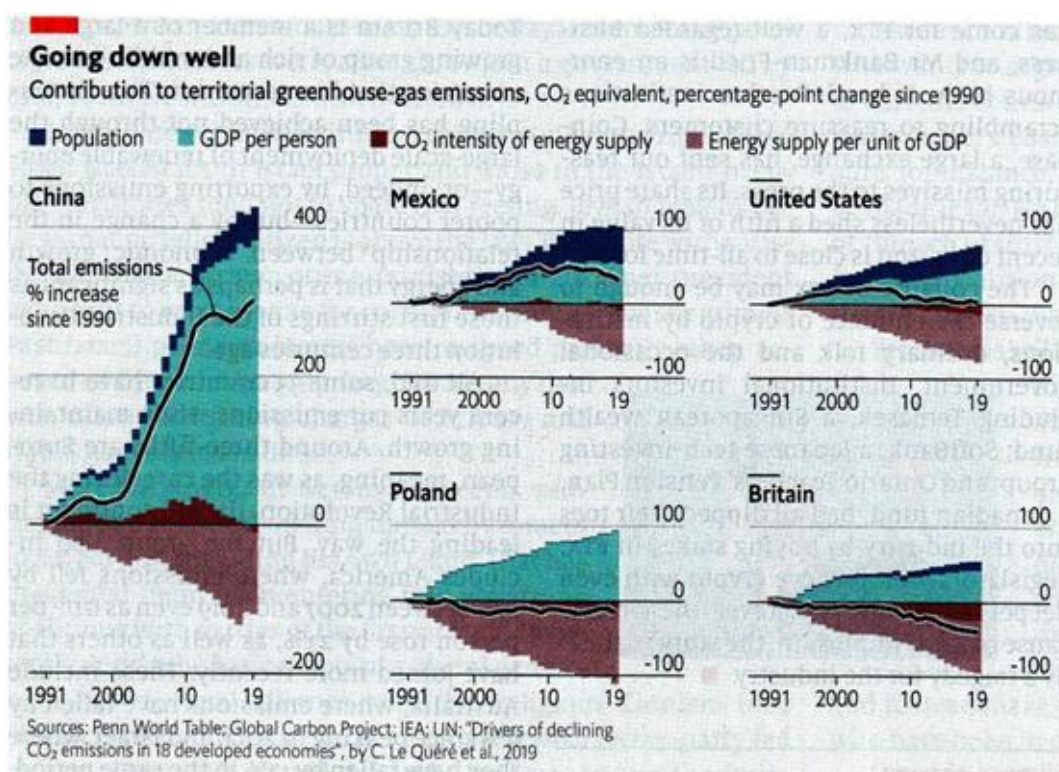
A Sharm el-Sheikhben lezajlott konferencián viszont történt egy pozitív fejlemény is: Amerika és Kína megegyezett, hogy a továbbiakban folytatják a kétoldalú együttműködést a globális klímaválság megoldása érdekében. (Az ugyanis Trump kínaellenes politikája, majd pedig a covid-válság, újabban pedig Nancy Pelosi tajvani látogatása miatt megszakadt.)

„Decoupling”

A klímaválság kapcsán szinte csak elkedvetlenítő, borús híreket szoktunk olvasni. Most viszont van egy nagyon jó, ígéretes fejlemény. Megtörni látszik egy régi trend, és a gazdaság energiaigénye kevésbé nő, mint a GDP. (Azaz a fajlagos energiaigény csökken.) Az elmúlt évtizedben ez 33 országra volt jellemző, elsősorban a fejlett ipari országokra, de köztük van Kína is. Ez nem föltétlenül jelenti az összes CO₂-kibocsátás csökkenését, mert az nőhet is, ha a gazdasági növekedés még gyorsabb.

E kedvező fejlemény két tényezőnek köszönhető. Az egyik a strukturális átalakulás: a fejlett országokban régóta tartó trend a feldolgozóipar arányának csökkenése, miközben a szolgáltatásoké nő, és mivel a szolgáltatások kevésbé energiaigényesek, a fajlagos energiaszükséglet csökkenése az egész gazdaságra nézve jellemző.

A másik komponens az import energiaigényességének mérséklődése. Egy ország széndioxid-kibocsátásába beleszámítjuk azt is, ami az importált termékeinek az előállítása során keletkezett. (Ahhoz hasonlóan, ahogy az ökológiai lábnyomban is beleszámít a máshol előállított, de helyben fogyasztott termék.)

(The Economist November 12th 2022)

Ez a szerkezetváltás ma már Kínára is jellemző: mint ahogy a '90-es években a fejlett „ipari” országokból, most Kínából is kezd kitelepülni a feldolgozóipar (pl. Vietnámba, Indiába, Indonéziába), és a gazdag országok Kínából származó behozatalának „energia-lábnyoma” egyre alacsonyabb.

Bp, 2022. dec. 18.

Kiss Károly

Források:

The Economist November 12th 2022: Debunking degrowth (Carbon and the economy); Green light (Climate change).

The Economist November 26th 2022: Green competition (Global warming); The road to co-operation (Climate change negotiations); Pakistan to the rescue (Climate diplomacy); Hot tempers (Climate change).

Keresztes Imre: Harc a pénzért (Klímakárok). Hvg 2022 nov. 17; Kármentesítés (Felemás klímacsúcs) Hvg 2022. nov. 24.